Stockholm 2024-09-13

fi.remissvar@regeringskansliet.se
julien.morel@regeringskansliet.se
Diarienummer Fi2024/01624

Remissvar över Promemoria: Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft (Fi 2023:7)

Lokalkraft Sverige är en sammanslutning av lokala energileverantörer och verkar för att skapa goda förutsättningar för att medlemsföretagen ska kunna ge elkunderna en trygg elförsörjning med hög kvalitet till en rimlig kostnad.

Sammanfattning

I stället för att staten ger stöd till de företag som ansöker om att investera i nya kärnkraftsaggregat föreslår Lokalkraft Sverige att Svenska Kraftnät får i uppdrag att göra riktade upphandlingar av nya anläggningar där de behövs och gör bäst nytta för den övergripande leveranssäkerheten. Skälet är att med dagens prissättningsmodell kommer inga investeringar i ny elproduktion att genomföras under överskådlig tid, det gäller ny kärnkraft och vindkraft både till havs och på land. Elpriset är helt enkelt för lågt.

Vi förutsätter att ny produktion ska upphandlas teknikneutralt.

Allmänna synpunkter

Promemorian ger en utmärkt analys av de problem och risker som investerare står inför när ny kärnkraft ska byggas i Sverige. Förslaget att staten initialt ska stå för 75 procent av finansieringen för att efterhand övergå i investerarens ansvar är bra lösning som inte bör leda till orimliga risker för staten/skattebetalarna.

När det gäller prissäkringsavtal bör dessa inte hanteras av staten på det sätt som föreslås i promemorian. Svenska Kraftnät bör få i uppdrag att hantera prissäkringsavtalen.

I stället för att företag som vill bygga nya kärnkraftverk ansöker om stöd enligt den föreslagna lagen bör utbyggnaden av nya kärnkraftverk, enligt vår uppfattning, kopplas till behovet av leveranssäkerhet.

Med leveranssäkerhet förstås både Tillräcklighet och Säkerhet. Tillräcklighet omfattar Energitillräcklighet, Effekttillräcklighet och Nättillräcklighet. Säkerhet omfattar Nätsäkerhet, Balanssäkerhet och IT-säkerhet.

Leveranssäkerheten är central för alla kunder varför det är viktigt att följa upp leveranssäkerhetens utveckling.

Priset på el som med dagens elmarknadsmodell sätts på den så kallade spotmarknaden påverkas av anläggningars rörliga kostnad. Fossilbaserade anläggningar som kol och gas

har höga rörliga kostnader, särskilt när succesivt stigande pris på utsläppsrätter ingår. Fossilfri produktion som vind och kärnkraft har låga rörliga kostnader. Vi kan därför i ett system fritt från fossilbaserad produktion räkna med låga priser på spotmarknaden. Vindkraften ger dessutom starkt volatila priser. Mycket låga när det blåser och extremt höga vid vindstilla när bristprissättning styr priset.

Inga investeringsbeslut för storskalig ny elproduktion har fattats av det enkla skälet att det inte är lönsamt vid dagens prissättningsmodell. Utan någon form av komplettering av marknadsmodellen kommer inga investeringar att komma till stånd för havsbaserad vindkraft heller.

Fler och fler projekt för landbaserad vindkraft visar nu stora ekonomiska problem. Sannolikt är det så att de byggdes under perioden med noll ränta och att de har tecknat så kallade PPA-avtal med någon kund. När nu räntenivån är en annan blir lönsamheten dålig eller rent av en förlust. Om de dessutom har tecknat PPA-avtal som innebär leverans av fast kraft, det vill säga leverans även när det inte blåser, måste kompletteringskraft köpas på börsen. Börspriserna är som nämnts i regel mycket högre när det inte blåser. Det har i flera fall resulterat i konkursansökan. Den största landbaserade vindparken i Europa Markbygden 1 är ett tydligt exempel.

Regeringen behöver ta fram en teknikneutral lösning. Vindkraften har och kommer att få ekonomiska problem ju mer vindkraft som byggs. Det behövs en modell som kan användas för kärnkraft och vindkraft och samtidigt bevarar konkurrensen på marknaden.

Det vid Svenska kraftnät föreslagna samordningsorganet för elsystemets långsiktiga utveckling (Elförsörjningsrådet), där Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen samt representanter för regionnätsföretagen och elproducenter ingår, kommer att få en central roll för uppföljning av leveranssäkerhetens utveckling.

I stället för att staten ger stöd till de företag som ansöker om att investera i nya kärnkraftsaggregat föreslås att Svensk kraftnät får i uppdrag att göra riktade upphandlingar av nya anläggningar där de behövs och gör bäst nytta för den övergripande leveranssäkerheten.

Om ny kärnkraft och havsbaserad vindkraft ska finnas på plats 2030 behöver förutsättningarna för anbudsprocesserna tas fram snarast, inklusive sammanhängande tillståndsfrågor.

Anbudsgivarna ska ange det pris man vill ha för att genomföra investeringen.

Svenska kraftnät ska värdera anbuden och teckna avtal med det företag som lämnar bäst anbud med beaktande av egenskaper hos den nya produktionen som främjar en god leveranssäkerhet.

Det företag som vinner anbudet ska förbinda sig att bygga och driva anläggningen i enlighet med Svenska kraftnäts önskemål.

Svenska kraftnät hanterar sedan den nya kapaciteten med prissäkringsavtal i enlighet med promemorian.

Merkostnaden som Svenska kraftnät får ska fördelas ut som nätavgift på stamnätstariffen . Med denna modell kommer alla elkunder i landet att vara med och betala för den nya produktionen eftersom stamnätstariffen förs vidare till regionnät och lokalnät där alla kunder är anslutna. På så sätt behövs ingen ny skatt för att ta hand om eventuell merkostnad.

Så snabbt som till 2030 kommer det sannolikt inte att gå att få i drift ett nytt kärnkraftverk men det går säkert att ta i drift en havsbaserad vindkraftpark på 15 TWh förutsatt anläggningen redan nu har alla tillstånd.

Vi förutsätter att ny produktion ska upphandlas teknikneutralt.

Utgående från promemorians föreslagna garanterade pris på 80 öre/kWh och ett marknadspris på 40 öre/kWh kommer kundernas elpris utvecklas enligt följande:

Garanterat pris		80	öre/kWh	
Marknadspris		40	öre/kWh	
		Ny produktion	Pristillägg	Kundernas pris
Elanvändning	(TWh)	(TWh)	(öre/kWh)	(öre/kWh)
2030	150	15	4,0	44,0
2031	165	30	7,3	47,3
2032	180	45	10,0	50,0
2033	195	60	12,3	52,3
2034	210	75	14,3	54,3
2035	225	90	16,0	56,0
2036	240	105	17,5	57,5
2037	255	120	18,8	58,8
2038	270	135	20,0	60,0
2039	285	150	21,1	61,1
2040	300	165	22,0	62,0
2041	315	180	22,9	62,9

Den i promemorian föreslagna risk- och vinstdelningen är ett utmärkt komplement till de riktade upphandlingarna.

Remissvaret har utarbetats av

Nils Andersson, civilingenjör, tidigare vd för Kraftverksföreningen, ledamot i NordPools styrelse, affärsutvecklingsansvarig på Elproduktion Norden på Vattenfall.

Lennart Billfalk, teknologie doktor, tidigare vd för Elforsk (numera Energiforsk), vice vd i Vattenfall med ansvar för teknisk utveckling och strategisk planering.

Erik von Hofsten, civilekonom, MBA, vd för Lokalkraft Sverige och styrelseledamot i den europeiska samarbetsorganisationen för lokala energibolag, CEDEC. Observatör i styrelsen för EU-kommissionens expertgrupp för elnätsbolag, EU DSO Entity.

Lars Joelsson, civilingenjör, tidigare chef för Vattenfalls Produktionsledning i Norden.

Gunnar Lundberg, civilingenjör, tidigare anställd i Vattenfall som marknadschef, regionchef, vd för Vattenfall Regionnät samt Regulatory affairs, ordförande i Eurelectric market committee.

Anders Mannikoff, elektroingenjör, vd för Herrljunga Elektriska AB, ordförande för Lokalkraft Sverige, tidigare med FoU-ansvar hos SP (numera RISE) och Asea/ABB.

Per Norberg, före detta professor i elkraftsystem vid Chalmers, tidigare utvecklingschef för Transmission och Distribution på Vattenfall Eldistribution.

Set Persson, civilingenjör, tidigare chef för Vattenfalls produktionsplanering Norden.

Med vänlig hälsning

Lokalkraft Sverige

Erik von Hofsten
vd